

asnet (avui *aseno!* a Eivissa, l. c.), etc., i l'adjectiu (*asini*, val., 1405, *AlcM*), vegeu supra. L'adjectiu, en lloc d'*asini* o *aseni*, ha estat també *asnal* (capítols d'Eivissa, *AlcM*); no solament cast. normal sinó també alt-aragones («*ganado asnal*», Bielsa, 1965). Per al NL *Asnurri*, cf. el paral·lel bearno-basc *Asta* (*Astòs*, *Artugue*) *Beitr. z. Nfg.* VIII, N. S., 209. *Asenada*. *Asenàs* [«bat-lo axí com a *asenaç*», Eiximenis, *Terç*, f° 172v], avui eiv., val.; *aseneria* civ.; *asenet* [S. XVI, Fauls d'Isop; eiv., però, *asnet*, supra]; 'biga travessera', i veg. *ase* que sembla usar-se en el mateix sentit a Fraga, com he indicat s. v. *asà*. *Aser*, *asenc*, *aset*, *aseta*, formes vulgars usades de vegades a Mall. i Men. + *Asot* 'peix semblant a les jurioles que es fa a les sapes o clapes negres d'algues' (Sant Pol de Mar, 1927), diminutiu despectiu d'*ase*, que és també nom de peix [Febrer-Cardona, men., però a Ciutadella *grenèus*, veg. GARNEU]. Derivats savis: *Asinari*; *asini* (cf. supra).

CPT.: *Asemul*.

† El factor eufèmic hi pot haver contribuït també. Ja és sabut que els pagesos a vegades tenen «manies» lingüístiques que no tenim a ciutat: allò de «porc parlant amb perdó», que afavorí la deforme invasió de *tocino*. A Tamarit de Llitera no solament han abolit *ase* sinó també *ruc* i *burro*! I diuen *un somer* (BDLC XII, 29). — 2 Notem que la mateixa forma xipella *ázi* amb -i és ja prova d'un mot no literari ni pròpiament arcaic, sinó ben popular i tradicional. — 3 No penséssim en res d'acastellana: en normalitat fonètica es conserva la *e* postònica en mot paroxíton, però no en proparoxíton ni abans de l'accent (per això *asnet*). — 4 També «lo fill de cavall y *asna*: hinnus; cosa de *àsens*: *asini-nus*, p. 38; «mola que *àsens* fan rodar: mola *asinaria*», p. 215.

Aseat, V. seu (*la*) *Aseitait*, V. si (ll. SIBI) *Asembla*, V. *atzembla* *Asena*, *asenada*, *asenàs*, *asenc*, *aseneria*, *asenet*, V. *ase* *Asèpsia*, *asèptic*, V. *sèptic* *Asestrat*, V. *astre* *Asexual*, *asexualat*, V. *sexè*

ASFALT, pres del ll. *asphaltus*, i aquest del grec *ἀσφαλτος* id. □ 1.ª doc.: *spáltum*, doc. valencià de l'any 1409; *esfalt*, 1803, Belv., *asfalt*, Febrer-Cardona.

També es va usar *aspáltum*, mj. S. xv (Cauliac), vegeu les cites en *AlcM*, la d'aquell en un article *espalt*, que correspon a les formes castellanques antiquades *espalto*, *aspalto*, *espalde*, per a les quals vegeu DCEC I, 301b.

DERIV.: *Asfaltar*; *asfaltat*; *alfaltè*; *asfáltic*.

ASFIXIA, pres del gr. *ἀσφυξία* 'parada o detenció del pols, asfixia', derivat privatiu de *σφύζω* 'jo bate.' □ 1.ª doc.: 1839, Lab. (*asfigia*).

DERIV.: *Asfixiar*; *asfixiant*; *asfixiador*; *asfixiament*. *Asfíctic*. De la mateixa arrel grega deriva *esfigmic* [1868, *SLitCosta*] amb els compostos *esfigmògraf*, *-ograpia*, *esfigmòmetre* [1868, id.], *esfigmocèfal* [id.].⁴⁰

Res a veure amb el radical d'ESFINX (que també s'havia dit *esfinge*, 1803, Belv., Verdager) — grec *σφίγξ*, *σφιγγός*, id.—, i *esfinter* (gr. *σφιγκτηή* 'baga, lligam, cenyidor') que vénen del verb *σφιγγω* 'estrenyo, comprimeixo, escanyant' (de sentit oposat); *esfíngids*.

ASFODEL, pres del ll. *asphodēlus*, i aquest del gr. *ἀσφόδελος* id. □ 1.ª doc.: *afrodills*, mj. S. xv.

«Algun corrosiu o fort medicament de la pólvora dels *afrodills*» en el Col·lectorí Cirurgical de G. de Cauliac, II, cap. 4. També apareix *afudili* o *afudili* en una altra obra mèdica o veterinària d'aquest període, publicada en l'AORBB III, 1930, 253. Formes semblants tingueren curs en altres llengües modernes, i en anglès ha quedat *daffodils*. En la Renaixença s'ha usat la forma correcta *asfodel*, o bé *asfodèls*, accentuat afrancesadament.

²⁰ *Asfor*, V. *alasfor* i DCEC (ALAZOR) *Asfurriar*, V. *esfurriar* (FURRO)

ASIL, pres del ll. *asylum*, i aquest, del gr. *ἄσυλον* adj. 'inviolable', *ἄσυλον*, substantiu, 'asil, lloc de refugi', derivat negatiu de *συλάω* 'jo saquejo'. □ 1.ª doc.: 1495, Rois de Corella (*asili*).

Veg. la cita del *Quart del Cartoixà* en *DAg.* i *AlcM*. *Asilo*, 1695, Lacav.; Febrer-Cardona; amb -ss- incorrecta, 1803, Belv., Lab.

³⁰ DERIV.: *Asilar*, *asilat*, fi S. XIX.

Asillàbic, V. *síl·laba* *Asimbòlia*, V. *simbol* *Asimetria*, *asimètric*, V. *metre* *Asimptota*, *asimptòtic*, V. *simptoma* *Asina*, V. *eina* *Asinari*, V. *ase* *Asinartet*, V. *artrític* *Asíncron*, *asincronia*, *asincronisme*, V. *crònica* *Asíndeton*, *asíndètic*, V. *sixdesmo* *Asinergia*, V. *energia* *Asini*, V. *ase* *Asir*, *asirar*, V. *ira* *Asístole*, *asistòlic*, V. *sístole* *Asit*, V. *eina*

⁴⁰ ASMA, pres del ll. *asthma*, i aquest, del gr. *ἄσθμα*, *ἄσθματος*, 'panteix, asma, ofec', derivat de *ἄω* 'jo bleixo, aleno'. □ 1.ª doc.: c. 1460.

JRoig usa una variant masculina: «mudar de dides / --- / li féu --- / pobrellet: / pres-lo l'espasme, / barretes, *asme*, / alferecia, / epilepsia / --- torcé lo morro, / ---» (*Spill*, 5246); pel mateix temps tenim *asma* en Cauliac.

DERIV.: *Asmar-se* 'ofegar-se, quedar sense alè'; *asmat* 'asmàtic (animal)', a l'Alta Segarra: «un cavall de magnífica estampa; però que patia de mal d'*asma* --- —Li faig saber que l'han enganyat: és *asmat*, no en farà res» (Segura: Valls, Sta. Col. de Q., *A Estones perdudes*, p. 98). *Asmàtic* [1695, Lacav.; Febrer-Cardona].

Asmari, V. *armari* (ARMA) *Asmat*, *asmàtic*, V. *asma* *Asna*, *asnal*, *asni*, *Asnurri*, V. *ase* *Asòmat*, V. *somàtic* *Asombrar*, V. *ombra* *Aspa*, *aspador*, V. *aspi*